

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **H. M. W.**, zastoupeného advokátkou Mgr. Lilianou Vochalovou, se sídlem nám. I. P. Pavlova 3, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 8. 2004, sp. zn. 59 Az 67/2004,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 8. 2004, sp. zn. 59 Az 67/2004, **se zrušuje** a věc **se** mu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému usnesení Krajského soudu v Ostravě, kterým byla odmítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR (dále jen „žalovaný“) ze dne 14. 3. 2004, č. j. OAM-748/VL-20-17-2004, jímž byla jeho žádost o azyl zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítá nezákonnost a nepřezkoumatelnost napadeného usnesení krajského soudu.

Stěžovatel nesouhlasí s tím výkladem § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též „o. s. ř.“), na jehož přiměřené použití odkazuje § 64 s. ř. s., který provedl krajský soud, když právo jednat v mateřském jazyce vztáhl až na fázi řízení, kdy dojde k samotnému jednání, nikoliv tedy i na podání žaloby. Tento výklad považuje stěžovatel za rozporný jak s § 18 občanského soudního řádu, tak s článkem 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel vychází z odborné literatury a vyvozuje z předmětného

ustanovení, že krajský soud měl povinnost ustanovit mu tlumočníka, jakmile taková potřeba vyšla najevo. Opačnou interpretaci považuje za nezákonnou.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadené usnesení krajského soudu a zároveň žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze uvádí, že kasační stížnost trpí vadou spočívající v absenci údaje o adrese stěžovatele, neboť stěžovatelem uvedená adresa je neaktuální, když stěžovatel uvedené zařízení již opustil. V dalším odkazuje žalovaný na obsah správního spisu a navrhuje buď odmítnutí nebo zamítnutí kasační stížnosti.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného soudního spisu především zjistil, že žalovaný vydal dne 14. 3. 2004 výše označené rozhodnutí, kterým stěžovatelovu žádost o azyl zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu, když shledal, že ze stěžovatelovy žádosti o azyl a z pohovoru, který s ním byl veden, vyplývá, že stěžovatel přišel do ČR výlučně z ekonomických důvodů, když ve své zemi původu přišel o práci a obával se nízké životní úrovně. Žádost o azyl pak podal ve snaze legalizovat svůj pobyt v ČR, takže jeho žádost o azyl byla podřazena právě ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě. Tato žaloba byla napsána na předtištěném formuláři pro žaloby proti rozhodnutím žalovaného a nad rámec předtištěného českého textu obsahovala pouze tři řádky v neznámém písmu, patrně čínském, z nichž třetí řádek představoval zřejmě stěžovatelův podpis.

V reakci na toto podání vydal krajský soud usnesení ze dne 22. 3. 2004, jímž stěžovatele vyzval, aby ve lhůtě jednoho měsíce předložil překlad tohoto svého podání do českého jazyka, který je úředním jazykem, a uvedl žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje napadené výroky rozhodnutí žalovaného za nezákonné nebo nicotné.

Vzhledem k tomu, že stěžovatel na tuto výzvu v poskytnuté lhůtě nijak nezareagoval, vydal krajský soud usnesení napadené nyní posuzovanou kasační stížností. Jím stěžovatelovu žalobu odmítl s odůvodněním, že z § 18 odst. 1 občanského soudního řádu vyplývá, že účastník řízení má právo používat svůj mateřský jazyk při jednání soudu, nikoli však právo používat jej v písemných podáních včetně podání žaloby. Vzhledem k tomu, že stěžovatel na výzvu krajského soudu neodstranil výše uvedené vady svého podání a pro tento nedostatek nebylo možno v řízení pokračovat, krajský soud jeho žalobu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza,

která je 365dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatel uvádí, že podává kasační stížnost z důvodů obsažených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s. Toto tvrzení je třeba uvést na pravou míru pohledem judikatury Nejvyššího správního soudu, než bude přikročeno k posouzení důvodnosti kasační stížnosti. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 3 Azs 33/2004 (dosud nepublikováno), tak vyplývá: *„Je-li kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu, přičemž pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu, a dále vada řízení spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem.“* I nyní posuzovanou kasační stížnost je tak nutno posoudit právě pohledem ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., a nikoli pohledem těch ustanovení, jež namítá stěžovatel.

Otázka, jež je v daném případě sporná, již byla zdejším soudem opakovaně řešena, proto je na místě, aby i nyní soud odkázal na svůj setrvalý právní názor. Ten byl vyložen zejména v jeho rozsudku ze dne 16. 6. 2004, sp. zn. 4 Azs 112/2004 (publ. pod číslem 342/2004 Sb. NSS): *„Jestliže stěžovatelka sepsala část podání, jímž doplňovala žalobu, v jazyce mongolském, a na výzvu soudu o přeložení této části podání do českého jazyka reagovala sdělením, v němž poukazovala na nutnost přibrání tlumočníka za účelem realizace zásady rovnosti účastníků řízení před soudem, jde o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Krajský soud proto pochybil, pokud v dané věci neustanovil v řízení tlumočníka a návrh stěžovatelky odmítl pro neodstranění vad podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s.“*

Nyní posuzovaná situace je přitom z právního hlediska obdobná. Nejvyšší správní soud konstatuje, že s. ř. s. neobsahuje konkrétní ustanovení o právu účastníků jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu), bylo třeba postupovat podle ustanovení § 18 o. s. ř. Podle ustanovení § 18 odst. 1 o. s. ř. účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. účastníku, jehož mateřštinou je jiný, než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak, než znakovou řečí.

Z posledně citovaného ustanovení tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že musí vyjít taková potřeba v řízení najevo.

V posuzované věci má Nejvyšší správní soud za to, že potřeba ustanovit stěžovateli tlumočníka v řízení před Krajským soudem v Ostravě najevo vyšla, a to se zřetelem k obsahu žaloby, jejíž část, resp. veškerý text nad rámec předtištěného formuláře, byla sepsána v jazyce patrně čínském. Jestliže krajský soud zastával názor, že žaloba stěžovatele neobsahuje náležitosti uvedené v § 71 odst. 1 s. ř. s., tím spíše pro něj musela vyvstat nutnost přeložit čínsky psaný text, a to za účelem posouzení, zda žaloba je způsobilá k projednání či nikoliv.

Zásada rovnosti účastníků řízení formulovaná v ustanovení § 18 o. s. ř. je projevem ústavního principu rovnosti účastníků vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. Při posuzování postupu krajského soudu při realizaci tohoto práva uvedeného v ustanovení § 18 o. s. ř., dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud pochybil, pokud v dané věci neustanovil stěžovateli tlumočníka. Vychází totiž z toho, že jestliže stěžovatel žalobu vyplnil v jazyce čínském a na výzvu soudu o přeložení této části podání do českého jazyka již nereagoval, přičemž nelze vyloučit, že nereagoval proto, že tato výzva byla sepsána v jazyce českém, a tudíž jí nemusel rozumět; jde o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Nejvyšší správní soud dospěl v posuzované věci k závěru, že krajský soud tím, že ve věci neustanovil tlumočníka, ačkoliv tato potřeba vyšla v řízení najevo, nepostupoval v souladu s ustanovením § 18 o. s. ř., což ve svých důsledcích znamenalo, že při svém postupu nerespektoval zásadu rovnosti účastníků řízení v tomto ustanovení zakotvenou. Tím, že krajský soud nemohl posoudit obsah žaloby sepsaný patrně v čínském jazyce, nebyly vytvořeny předpoklady pro posouzení toho, zda obsahovala náležitosti podle § 71 odst. 1 s. ř. s.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), což zejména znamená, že právo na tlumočníka bude chápat jako právo, jež účastníku řízení náleží po celou jeho délku. V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. srpna 2005

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu